

ולענין חיוב תשלומי קרן בהנאה מן המחובר – באבי עזרי (רביעאה. מעילה א, ג בסופו) כתב להוכיח מדברי רש"י שפטור. ואולם צידד בדעת הרמב"ם שמשלם קרן. וכן נקט מצד הסברה הפשוטה בשו"ת אחיעזר (ח"ב יח, ג; נ, א), שחייב לשלם קרן.
ב. שלח את חברו לאכול; צדדו התוס' לומר שהאוכל חייב ולא המשלח, שלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב. ובקדושין נסתפקו התוס' בדבר. ויש מדויקים מדברי הרמב"ם שהמשלח חייב (ע' בהסבר הדבר בשער המלך מעילה ז, ב; חדושי הגר"ח הלוי מעילה ח, א; אבי עזרי (קמא) סנהדרין יט, ד; קרן אורה ושפת אמת).

מוספת מעילה על התרומה; אכילתו ואכילת חברו (כגון שאכל בעצמו חצי שיעור והאכיל חברו חצי שיעור. רש"י תוס') הנייתו והניית חברו – מצטרפים, ואפילו לזמן מרובה, מכאן ועד שלש שנים. והוא הדין לאכילתו והניית חברו או הנייתו ואכילת חברו. [אבל בתרומה אינו חייב אלא האוכל ולא הנהנה, ואין שתי אכילות מצטרפים].
המשנה מקודש לקודש, כגון שלקח קרבנות לחובתו מן הקודש – מעל. כל אלו נתרבו מתמעל מעל – מכל מקום.

דף יט

כט. מה דין המעילה באופנים דלהלן?

א. המוציא מן הקודש לקודש.

ב. הנהנה מן החטאת – מחיים ולאחר מיתה.

ג. נהנה כחצי פרוטה ופגם כחצי פרוטה; נהנה בשוה-פרוטה בדבר אחד ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר.

ד. המועל אחר מועל – בקדושת דמים ובדק הבית, בבהמה, בכלי שרת, בעצים, בקדשי מזבח שנעשו בעלי מומין.

א. דרשו מתמעל מעל לרבות המוציא מקודש לקודש שמעל, כגון שלקח קרבנות חובתו ממועות הקדש. לרבי שמעון, כיון שהוציא מעל (כ"ה הגרסה שלפנינו וכן דעת הר"פ. אבל רש"י כתב שמעל כשהביא לעזרה, שאז נפטר מאחריות לדעת רבי שמעון). ולר' יהודה, כשנזרק הדם ונתכפר, רק אז נפטר מאחריות חובתו (רש"י ומעל).

א. מסתבר שהמועות יוצאות לחולין ביד המוכר מיד בשעת לקיחת הקרבן, ואעפ"כ לא נתחייב

זה במעילה באותה שעה, לפי שהביא קודש אחר תמורתו (עפ"י זבח תודה).

ב. הרמב"ם ז"ל פסק כרבי יהודה. וכתב שדין זה אמור רק בזבחים, אבל לקח מנחות ונסכים שאין בהם זריקת דם – לא מעל.

ב. הנהנה מן החטאת (ושאר קדשי קדשים) בחייה; כשהיא תמימה – מעל כשנהנה שוה-פרוטה אעפ"י שלא פגם, שכל דבר המיועד למזבח אין בו פגם (לפי שמיועד להקרבה ואין משמעות לדמיו). היתה בעלת מום – לא מעל עד שיפגום. מעל בה כשהיא מתה ושוב אינה מיועדת לפדיה, כיון שנהנה – מעל (מדרבנן. כדלעיל ג; רמב"ם).

הראב"ד (מעילה ו, ב) כתב שאין חילוק בין תמימה לבעלת מום, שהרי גם בתמימה יש פגם –

אם וכאשר יפול בה מום. (כנראה לא גרס בגמרא כגרסה שלפנינו. עפ"י כס"מ. ובאבי-עזרי כתב לקיים גרסתנו עם שיטת הראב"ד. וע"ע אחיעזר ח"ב מו, ב).

ג. נהנה כחצי פרוטה ופגם כחצי פרוטה או שנהנה בשוה-פרוטה בדבר אחד ופגם בשוה-פרוטה בדבר אחר – לא מועל, עד שיהנה ש"פ ויפגום ש"פ בדבר אחד.

א. כשנהנה ופגם בדבר אחד, חייב להקדש פרוטה וחומש, לא שתי פרוטות – שהרי על הפגם לכשעצמו אינו חייב אלא על ההנאה (עפ"י רש"ר הירש ויקרא ה. ולפי מה שכתבו התוס' בב"ק (ו) שהמזיק את ההקדש חייב מדרבנן (וי"א אף מדאורייתא) – יש מקום לצדד לחייב שתי פרוטות, אחת כשיעור הנאתו עם חומשה, והשניה – תשלומי קרן על מה שפגם. וצ"ע).

ב. נהנה ביותר משוה-פרוטה ופגם שוה-פרוטה – אפשר שמשלם כפי מה שנהנה ולא רק כשיעור הפגם (שפת אמת. ונראה פשוט שאם נהנה שוה פרוטה ופגם ביותר, מעילתו אינה אלא כשיעור הנאתו, אבל מה שפגם דינו כמזיק).

ג. אעפ"י שפחות משוה-פרוטה התמעט ממעילה, לא נתמעט אלא לחיוב חומש ואשם אבל קרן חייב (כבא מציעא נד).

ד. בקדשי בדיק הבית, ובשאר קדושת דמים אין מועל אחר מועל, שבמעילה ראשונה יצא הדבר לחולין. ביקע בקרדום והחזירו להקדש – כתבו התוס' (בתירוץ אחד) בפירוש דברי התוספתא, שהקרדום שהחזיר קדוש ויש בו מעילה נוספת. ויש חולקים (עתוס' ב"מ צט. מנחת קא.). ור"י פירש התוספתא בגזבר שנשתמש בקרדום, שלעולם לא יצא לחולין עד שיציאנו מרשותו (וע' רעק"א).

במקומות אחרים כתבו התוס' שאם ביקע בקרדום וכסבור שהוא שלו – יש מועל אחר מועל, שלא יצא הדבר מרשות ההקדש ע"י הנאתו אלא כשנתכוין להוציא. וברמב"ם משמע שיש מועל אחר מועל בנהנה אפילו בקדושת דמים, מלבד במוסר הדבר לאחרים, שאז יצא הדבר לחולין (וע' כס"מ; קרן אורה; מנחת חינוך קכו, יב-ג).

פרטים נוספים בדיון יציאת ההקדש לחולין במעילה – בקדושין נה.

בבהמה – יש מועל אחר מועל לפי שיש בה קדושה חמורה, קדושת הגוף, ואינה יוצאת לחולין על ידי המעילה.

כלי שרת – לסתם משנתנו, יש בהם מועל אחר מועל. וזו דעת רבי נחמיה – אם מביא אחרים לידי קדושה חמורה, הוא עצמו לא כל שכן. ואילו תנא קמא בברייתא חולק (יכפר עליו באיל האשם – לדרוש, דוקא באיל האשם יש בו מעילה תמידית).

א. הלכה כסתם משנתנו.

ב. כאן פרשו התוס' שבין לתנא קמא ובין לרבי נחמיה יש פדיון לכלי שרת, אלא שנחלקו אם יש ללמוד ב'קל וחומר' שכלי שרת קדושתם חמורה לענין מעילה אחר מעילה. אבל במנחות (ק): כתבו התוס' שלר' נחמיה אין לכלי שרת פדיון, וגם לחכמים אין פדיון אותם מדרבנן. ויש מחלקים בין כלי שרת טרם עבדו בהם ובין כ"ש לאחר שנעשתה בהם עבודה, שאז אין להם פדיון מהתורה (וע' ראב"ד תו"כ בחקותי ד; אור שמח איסו"מ ו, ד).

ג. נראה שמנחות וכדו' שנתקדשו בכלי שרת וחלה עליהן קדושת הגוף – מאותה שעה יש בהן מועל אחר מועל, ואפשר שגם ת"ק מודה בזה (רש"ש. וע' רמב"ם מעילה ו, ה).

- ד. פרה אדומה; מבואר בתוס' (מנחות נא: ד"ה חטאת), שאעפ"י שיש לה פדיון, יש בה מועל אחר מועל (וע' חזו"א מנחות מב, י; בית ישי קל).
בתרומת הדשן – עתוס' יומא נט: בבגדי כהונה – ע' בפירוט בשעה"מ מעילה א, יד; שבט הלוי ח"ו קונטרס הקדשים טו. שאר דברים שאין בהם פדיון מטעמים שונים ולא משום חומר קדושתם – ע' אחיעזר ח"ב יח, ג).
עצים שהוקדשו; לחכמים, אין בהם מועל אחר מועל. ולרבי, הרי הם כקרבתן גמור [וטעונים מלח, תנופה, עצים וקמיצה] ויש בהם מועל אחר מועל (כן באר רבא מחלוקתם).
אפשר שלפי רב פפא מודה רבי שאין בהם מועל אחר מועל, כיון שיש להם פדיון, ואעפ"י שנקראים 'קרבתן' (עפ"י לקוטי הלכות).
קדשי מזבח שנעשו בעלי-מומין – הרי הם מיועדים לפדיון, ואם שחטם קודם פדיון – לדעת חכמים עדיין הם נפדים, וכיון שכך אין בהם מועל אחר מועל. ולדעת רבי אינם נפדים (מפני שצריכים 'העמדה והערכה') וטעונים קבורה, הלכך יש בהם מועל אחר מועל.
א. הרע"ב פסק הלכה כחכמים. וכן כתב בתו"ט בדעת הרמב"ם [ותמה הלא להלכה קדשי בדק הבית טעונים העוה"ע. וע' שער המלך (בכורים י, ב) ישוב לזה]. ואולם בלקוטי הלכות סתם וכתב שהלכה כרבי. וצ"ע.
ב. אף לרבי נראה שאין בהם מעילה מדאורייתא, שהרי לאחר מיתה אין להם פדיון. וכן הדין לדברי הכל אם מתו ולא נשחטו – הלא אין פודים אותם להאכל לכלבים (ע' שטמ"ק אות כב; תוס' לעיל טו. ד"ה ואפילו).
ג. יש מפרשים מחלוקת רבי ורבנן מהיים (ע' שטמ"ק אות כב; רעק"א וברכת הובח).

דף כ

- ל. מהן האפשרויות למעילה במקרים דלהלן?
א. נטל אבן או קורה של הקדש.
ב. נטל פרוטה של הקדש.
ג. דר בבנין של הקדש.
א. נטל אבן או קורה של הקדש – לא מעל. ופרש שמואל בגזבר הקדש המסורות לו אבני בנין, שאין בנטילתו הוצאה מרשות הקדש, אבל שאר כל אדם, כיון שנטל אבן או קורה – מעל.
ואם היה סבור שהוא שלו, כתבו התוס' (בקדושין נה) שלא מעל עד שנהנה.
נתנה [בין גזבר בין כל אדם] לחברו – הוא מעל וחברו לא מעל, שכבר יוצאת לחולין ע"י הנותן.
וכן המשאיל קרדום של הקדש לחברו – מעל לפי טובת הנאה שבו, וחברו מותר לבקע בו לכתחלה (עפ"י ב"מ צט; לקוטי הלכות).
בנאה בתוך ביתו [– הגזבר], לא מעל עד שידור תחתיה בשוה-פרוטה. ואם שייף או קיצע, או קבעה בבנין ממש (ערש"י) – מעל מיד משום ששינה את האבן או הקורה. וכאן מדובר שהניחה כמות שהיא על פי ארובה, הלכך לא מעל עד שיהנה.
לפרש"י ותוס', גם כשקבעה על פי ארובה בטיט לא מעל עד שידור בה. ואולם הרמב"ם כתב שאם חיברה מעל אע"פ שלא דר בה (וע' זבח תודה).